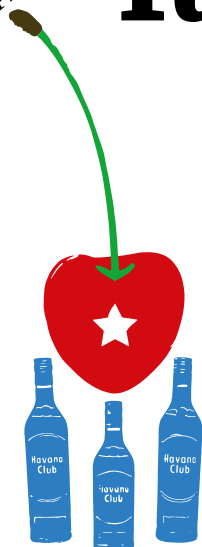

T Ě Š N Ě V R U M U

Praha

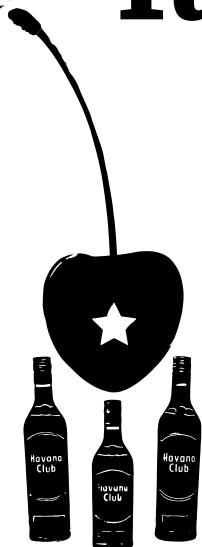
Michaela Janečková

T Ě Š N Ě
V R U M U

Praha

Michaela Janečková

*Věnováno babi Heleně
a její pravnučce Josefíně Heleně*

Zažito před kubánskou měnovou reformou
a pandemií covidu. Naštěstí.
Víc dramatu už by nikdo ze zúčastněných neunesl.

Postavy jsou raději smyšlené.
Příběhy a kulisy bohužel většinou ne.

FB status 1. 7. 2019, nejmenovaná ves ve Středočeském kraji

Tak je to tady, zatím mi to ještě nějak nedocvaklo. Jedu se svým dědou (!) na 3 týdny (!!) na Kubu (!!!). Jak se to semlelo? To je hned. V lednu odešla naše úžasná babi a na dědovi bylo znát jediný, že potřebuje nějaký plán. Jakejkoliv. Ideálně hodně šílený. Jeho výsledek je teď sbalený ve dvou kufrech a před chvilkou se dal do pohybu. Můj děda není žádný zlatíčko. Je to chvílema fakt nesnesitelný komunistický cholerik, ale má momenty, kdy je i hodný a boží. Blbý je, že je dokáže nahodile střídat tak pětkrát do hodiny. Je to takový ten typ, co jednou hrál se sousedem člobrdo a shádal se s ním u toho tak, že spolu už 20 let nemluví. Takový ten typ, co vás dokáže seřvat kvůli tomu, že jste okurku nakrájeli na plátky a ne podélně, kdo by všem „*debilům na silnici okamžitě usek hlavu*“, i když sám jede v protisměru a svítí dálkovejma. Ten typ, co s cizincema mluví hodně pomalu a nahlas česky, aby mu líp rozuměli... ROH-LÍ-KY! Už jsme se pohádali o kubánských pomerančích, zdravotnickým systémem a o kubánské produktivitě práce. Děda veze v kufru několik konzerv lančmítu a sprchové gely Fa, přestože naši kubánští přátelé se mají fantasticky a nic takového nepotřebují. Jen tak pro sichr. Něco mi říká, že nudit se nebudu. Pojmenovala jsem si naši expedici jako Třešně v rumu, a hodlám si to nenechat pro sebe. Tak SDÍLEJTE, NEŽ SE ZMAŽOU! #tresnevrumu 🍷 🇸🇰

Náš děda byl vždycky cholerik a vždycky, kam sahá paměť mojí rodiny, byl komunista. Proto mi nikdo nevyvrátí, že naopak naše babi byla svěřice. Vždycky mě děsně zajímalo, co se vlastně děje uvnitř hlavy člověka, který třeba, když se někde pouští projev Milouše Jakeše z Červeného Hrádku,

vůbec nechápe, čemu se ty lidi smějou. Je přesvědčen, že „*dřív všechno fungovalo a byl tady pořádek*“, a tím pořádkem myslí skutečně i to, že když někdo s něčím nesouhlasil, tak ho zavřeli, nebo popravili. Navíc byl sám v politice dost aktivní, minimálně na komunální úrovni. Kdy přesně vstoupil do KSČ, nevím, ale nepřekvapilo by mě, kdyby se už se srpem a kladivem na čele narodil. V bývalých Sudetech pracoval jako tajemník na okresním národním výboru. Protože se narodil na Ukrajině v osadě Antonovka, a pak byl jednou autem na rekreaci v Bulharsku, splňoval předpoklady pro specializaci cestovní ruch. Byl asi fakt velký zvíře, protože když jsme se jednou připili na koncertě na hřišti, vyprávěl mi, jak ho všichni tlačili, aby šel do té větší politiky, a ve straně chtěli, aby byl poslanec. Proto taky studoval VUML. To byla Večerní univerzita marxismu-leninismu, a když jste pak složili zkoušku z dějin KSČ, teorie a praxe výstavby strany, politické ekonomie a vědeckého komunismu, byli jste ten úplně nejvíc největší komouš ze všech, vedoucí kádr, a čekaly vás už jenom světlé zítřky.

Z vyučování si toho děda podle vlastních slov moc nepamatuje, ale co si pamatuje bezpečně, je, jak chodili na pivo ke *Schnellům*. A taky dokáže kdekoliv na Malý Straně zaparkovat jako pánbůh. Podobný trénink může získat jen někdo, kdo několik let v řadě, a s trojkou v žíle, parkoval někde s žigulem. Jenže někdy v době, kdy děda nosil v aktovce *Kapitál* a chystal se ke zkouškám, přišel rok 89 a všechno bylo jinak. Dodnes jsem přesvědčená, že stačilo málo, a předsedou KSČM by nebyl Vojtěch Filip, ale náš rudý Evžen. A já bych se asi musela odstěhovat někam do Austrálie, změnit si jméno a pro sichr možná i pohlaví.

**NIKAM NEJEZDI!
VŠUDE DOBŘE,
DOMA NEJLÍP**

Dlouhé roky pak děda dělal starostu v jedné obci v západních Čechách, jak jinak než za KSČM. A to asi dvacet let. V obci nastolil prakticky diktaturu. Co řekl, to platilo. Z Kozolup se tak stala taková demo verze Severní Koreje.

Když řekl, že se vysekají trávníky a vypejou se chodníky, lidi z ouřadu tam naklusali, i kdyby to mělo být v noci. A taky pak postával za oknem a kontroloval, jestli ostatní po těch chodnicích spořádaně chodí. Pokud někdo nechodil spořádaně, při nejbližší příležitosti mu udělal PŠM (politické školení mužstva).

Děda s babi bydleli (stylově) v ulici Gottwaldova. Ta se sice po revoluci přejmenovala na Zahradní, ale duch doby zůstal.

Věděl, kde přesně a na jakým fleku sedí další komouš, věděl, s kým a kdy vypít flašku slivovice, kdo si potrpí na chlebičky s vlašákem, věděl, kde se drží peníze a jak je do vsi přitáhnout. Faktem je, že tam bylo všechno – samoška, náměstí (jednou jsem řekla *náves* a týden se mnou nemluvil), pošta, dům s pečovatelskou službou nejlepší na okrese, doktor, cukrárna, hřiště, hospody, dětský hřiště, kulturák, nový silnice. Prostě všechno, co podle psaných i nepsaných socialistických pravidel člověk potřebuje ke kvalitnímu a smysluplnému vyžití. Podcenil ale to, že když se někdo vyžívá v něčem jiném, má smůlu. A i tihle lidi volí. No, a když ho pak jednou ve volbách porazili Zelení (citují: *„Ty ekologický kurvy se spolčily za mými zády, navzdory tomu, že nejvíc preferenčních hlasů jsem měl jednoznačně já!“*), někde tam začala růst jeho všeobecná nespokojenost úplně se vším současným. Kdyby mohl, prostě by tyhlecty sluníčkáře někam zavřel, a dál by dělal dobro pro lidi. Nějaký prvky demokracie ho vždycky jenom zdržovaly, nebo mu vyloženě rozesraly

pětiletku. On makal – svátky, soboty, neděle. Kde já už jsem to jenom... No, nic.

Děda je ročník 1947, já 1988. Když z tuzemské politické scény mizel Štrougal, disentem se proháněli chartisti, došel toaletní papír (navzdory tomu, že doba to byla stále k posrání), ve chvíli, kdy už všichni tušili, že v Evropě se rodí něco velkého..., rodila moje máma mě. Pro dědu jsem byla zprvu velkým zklamáním. Byl si totiž stoprocentně jist, že se narodí kluk. Jeho známý z *VUMLu* totiž dělal gynekologa. Tady mě samozřejmě napadá asi dvanáct různých legrací na téma teorie marxismu-leninismu versus prciny... Ale vás určitě taky, tak to necháme vyšumět, o. k.? Ale co je hlavní – jako první na okrese měl ultrazvuk. Na něm naprosto jednoznačně vyčetl, že se dědovi narodí vnuk, protože technika nelže. Děda slavil tři dny. Částečně proto, že sám měl tři dcery a lezlo mu to krkem, a částečně proto, že prostě vždycky rád slavil, ať byl spouštěč jakýkoliv. Koupil kopačky a míč. Okolo mámy chodil a nenápadně pískal melodii *Zelená je tráva, fotbal to je hra...*, a kdyby mohl, asi by mi tam dovnitř poslal i jednu malou dětskou plzničku. Mámu považoval od té chvíle pouze za druhořadý chodící inkubátor a soustředil se výhradně na výsledek.

Když jsem se pak narodila, volal nadšeně do porodnice. „Gratulujeme, máte holčičku!“ ozvalo se ze sluchátka. Děda jim vysvětlil, že muselo dojít k záměně, protože holčička nebyla objednána. Nepochodil. Donutil babičku zavolat do porodnice znovu. Když přišla se stejnou informací, samozřejmě jí vynadal, že je úplně neschopná. Volal proto ještě do třetice sám, změněným hlasem, a představil se jako „rodinný známý“. „Pane, já opravdu nevím, jak vám to máme vysvětlit, ale dnes se nám tu narodily jenom tři holky a žádný

kluk. Takže záměna není možná,“ sdělila mu vrchní sestra nekompromisně. Ještě, než se dědovi zhroutil svět, zvedl sluchátko, zavolal tomu svému okresnímu odborníkovi přes pipiny a nové technologie v gynekologicko-porodnické socialistické praxi, a řval na něj, ať si ten svůj slavný ultrazvuk strčí do prdele. Jestli pan doktor jeho doporučení splnil, to už nevím. Ale vím jedno – napůl kluk už jsem v rodině zůstala, a nikdy mi nevadilo jít s dědou na fotbal, na pivo, na nechutně mastnou klobásu, zpívat u táboráku *Bednu od whisky* a známý západočeský hit od kapely Brutus *Šel pes do lesa a potkal dlažební kostku*, a spíš než šatičky, jsem si čistila odřený kolena.

Teď, v létě 2019, je ze mě třicítka. Bridget Jonesové se začínám nebezpečně podobat každým dnem a po jednom severském extempore s příšernou příspěvkovou, jakože kulturní, organizací, jsem zpátky na své redaktorské pozici v České televizi. To v soužití se čtenářem Parlamentních listů a Haló novin přináší úplně netušené výzvy.

Když děda před pár měsíci odvoděl a my všichni přišli o nejúžasnější ženskou, co znám, anděla, který nás vždycky pochopil, podpořil a nikdy, nikdy nesoudil..., všechno se změnilo. Najednou potřeboval pomoci, a to hodně, i když by to nikdy nepřiznal. No, a jako třeba nadšený pěstitel tropických rostlin vždy v koutku duše touží vidět pravý deštný prales, tak děda jako vyznavač a šířitel socialistické ideologie celý život prahnul po tom, vyrazit na Kubu. A jelikož jsem na léto měla v plánu asi tolik romantiky, jako je lásky na finančním úřadě, navrhla jsem mu, že s ním tu cestu absolvuju. Napůl jsem fakt viděla, že by mu to hrozně bodlo, a napůl mě hrozně zajímalo, co se stane, když vezmete typické české komunistické třešničky a naložíte je do pravého kubánského rumu.

FB status 1. 7. 2019, někde v autobuse směr Vídeň

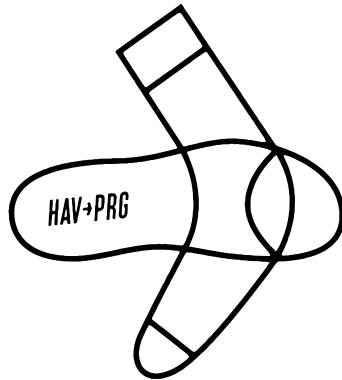
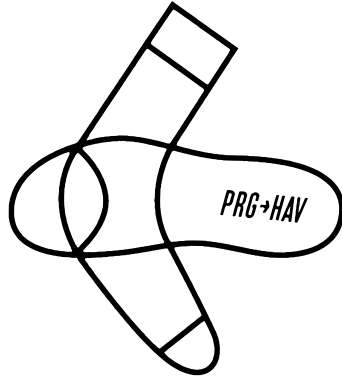
Bydlíme sice asi 15 minut od letiště Václava Havla, ale tento pravdoláskařský začátek mise by vše jen pokazil, proto jedeme autobusem na vídeňský Schwechat a odtud teprve poletíme. Tímto jsme navíc do naší cesty dosadili i nevyzpytatelnou časoprostorovou konstantu D1, kterou musíme celou rovnici doby putování znásobit.

Plány imperialistů zhatí naši řízci boubelatí! Děda je odvážný úderník, ale jeho jistota stojí na zásadních pilířích... A tím jsou třeba řízky. Bez řízků neopouští sídlo, bez řízků je nebezpečno. Takže řízky jedou i s námi. Stejně, jako fusekle. Ty si vezme do letadla, do sandálů. Nicméně, já bych to nezlehčovala, děd je možná na Kubu ready víc než já. Socík umí. Svou průkazku česko-kubánského přátelství si nechal vytisknout v nadživotní velikosti, zalaminovat, a jen tak ji pohodil do kufru. Je dost možný, že proveze všechny lančmíty, kdežto mně můj kufr značky American Tourister asi vysypou komplet a zabaví i spodáry. Tenhle problém našťěstí děda neřeší. Na cestu si zabalil troje trenky, což mi přišlo poměrně odvážné, neb jedeme na 20 dní... Navrhla jsem desatery, a na pěti kouskách jsme se nakonec shodli. Zachytila jsem z jeho strany velkou nervozitu z toho, že by si vezl MOC trenek, tak jsem ho nechtěla vystavovat zbytečnému stresu. *Wish me luck*, myslím, že na *Cayo Coco* budu všechno drhnout na valše, jako kokot. Teda, Popelka. Stay tuned. #tresnevrumu 🍷🚩

Děda je přesvědčený, že o Kubě kapitalistická propaganda záměrně šíří lži. On naprosto bezpečně ví, jak se tam skvěle

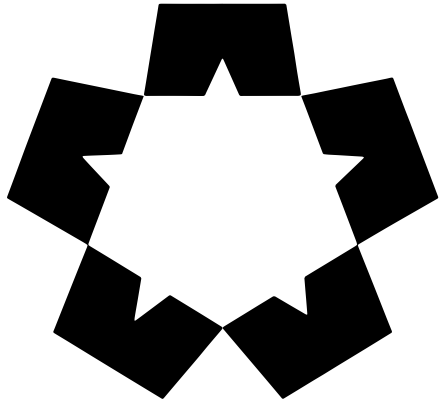
žije, a západ jenom závidí. Proto se podle něj šíří ty nesmysly o tom, jak tam je nedostatek jídla a nic tam nefunguje. Největším nepřítelem se pro něj tak už v minulosti stali herci Donutil s Bartoškou. Protože v jednom díle *Cestománie*, o kterém on tvrdí, že viděl, schválně prezentovali Kubu jako zaostalou zemi, a taky záměrně ukazovali jen ty ošklivé uličky... No, a na konci, na konci (!) řekli, že „už by to chtělo, aby ten diktátor konečně skapal“. „Chápeš to? Chápeš to?! Jak si tohle můžou dovolit? Takovýhle hnusný výrazy používat? To by mělo bejt trestný. Okamžitě bych je vodstřih od koryta. Ale, tak co ostatně čekat od Český televize, že jo,“ mlel v několika různých obměnách děda, a mně začalo zřetelně cukat pravé oko. Snažila jsem se mu vysvětlit, že Donutil a Bartoška tomu pořadu jen propůjčují svoje hlasy, že tam fyzicky nejedí, samozřejmě... Ale usadil mě, že jsem teda opravdu naivní, jestli tomu věřím, a že tihle páni umělci vždycky věděli, jak se zadarmo nacpat, proto tam samozřejmě jezdí na dovolený, a basta. A kromě toho mu to někdo poslal mailem. Pokusila jsem se otevřít ještě debatu o ověřování zdrojů, ale bylo z toho prásknutí dveřmi a uražený odchod do garáže. V práci jsem se mrkla do archivu a ten díl *Cestománie* o Kubě našla. Nic o přání smrti Fidelovi v pořadu nezaznělo. Podtitul pořadu zněl: *Bary, kde popíjel Ernest Hemingway, a překrásná pláž Varadero. To jsou místa, která nevynechá žádný návštěvník Kubu. Ale symboly karibského ostrova jsou i krokodýlí farmy, bezpočet starých španělských vesniček, výborný rum a také prvomájové oslavy.* Podle mě nic skandálního. Ale já jsem nestudovala VUML, tak nevím.

Aniž by toho děda o kubánských reáliích nějak moc tušil, už dopředu věděl, jak se tam bude mít. Skvěle, samozřejmě.

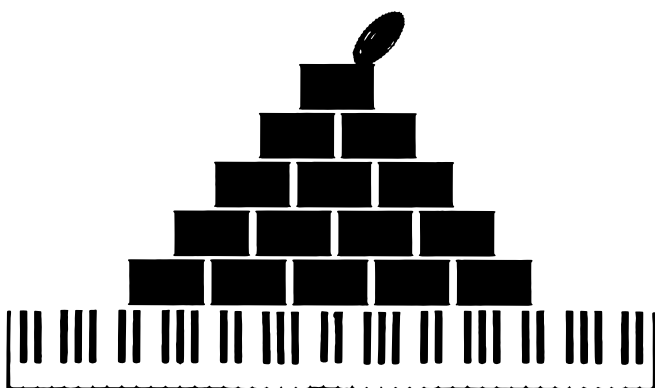
A kdo říká, že ne, ten lže, krade, do pekla se hrabe a skončí na šibenici. Tím si byl naoko jist. Jenomže i v něm hlodala pochybnost. Poznala jsem to podle jeho nákupů různých zásob. Jako první se u něj doma na klavíru (kam se odkládá vše důležité) začaly shromažďovat různé konzervy. To už je taková prastará česká vlastnost, ten pocit, že na cesty je potřeba koupit spoustu jídla, které normálně nežerete. Konzervy, suché řízky v chlebu, instantní polívky. Protože pak bude ve vašem trávicím systému jak v pokojíčku. Kdy jste naposledy měli tohle kombo v nějakém běžném dnu? Zeptala jsem se na to dědy, ale nerozuměl otázce. V bytě se postupně vršila pyramida z konzerv. Pražskou šunku jsem povolila, nad lančmítem jsem varovně povytahovala obočí, a když koupil v akci za dvanáct korun dvě půlkilovky nějakých pochybných jater, vydala jsem stopku na cokoliv v konzervě. A tak se tam místo toho začaly hromadit sladkosti. Hašlerky, jesenky, kyselý žížalky, vexty. Přimhouřila jsem oko, ačkoliv mi začalo být jasné, že i s polovinou plánovaného obsahu svého kufru se můžu rovnou rozloučit. Přibyly už jen asi tři kilogramy nejrůznějších sprchových gelů, zubních past a čtyři zubní kartáčky. Jako taková... pomoc kubánskému lidu. Kterému se daří samozřejmě výborně, a pokud ne, tak za to může Amerika. Začala jsem se obávat, aby nás naopak režim nezačal podezírat, že tam vezeme zásoby kubánským disidentům. Z toho bych se totiž opravdu nechtěla vybrušovat.

Naše cesta začala dostávat reálné obrysy, a to nejenom hromaděním proviantu, který má trvanlivost minimálně do roku 2037. Bylo potřeba na kubánském konzulátu vyřídit víza, jelikož nejedeme přes cestovku, ale punkově

po vlastní ose. Když už Kuba, tak trošku autentico, ne? No. Tak pravá Kuba na mě dýchla hned ve chvíli, kdy se ukázalo, že kubánský konzulát premává iba od úterý do pátku, od půl deváté do jedenácti. Tak jsem si vzala den dovolené, abych mohla začít zařizovat dovolenou. Protože to dává perfektní smysl, ne?

Děda neponechal nic náhodě a vzal si s sebou průkazku Společnosti česko-kubánského přátelství. To je, prosím vás, spolek, který byl oficiálně založený v devadesátkách, ale navazuje na Výbor československo-kubánského přátelství z roku 1976. Tahle odbojová skupina nesouhlasí s blokadou Kuby ze strany USA, ale taky kritizuje současnou politiku Česka ve vztahu ke kubánské vládě. A ve spolupráci s KSČM si bere taky za úkol OBJEKTIVNĚ informovat o Kubě. Rozuměj – tak, jak jim to pasuje do ideologické šablony. Vždycky, když začne hrdě máchat tou průkazkou, hluboce se soustředím na to, aby v mojí hlavě hrála raději smyšlená opička na činely a abych k tomu neměla chuť cokoli říkat. Když jsme vlezli do kanceláře kubánské soudružky, která při pohledu na jeho česko-kubánskou kartičku rozpřáhla ruce k širokému objetí, mi to celé teprve naplno došlo, co to tady vlastně předvádíme, a měla jsem pocit, že mi nohy vrostly do podlahy jako mangrovník. Na tuhle absurdní situaci shlížel ze zdi Fidel v životní velikosti a ve zlatém rámu. Měla jsem pocit, že se mi snad chechtá i on. Paní si u našich jmen udělala velký rudý puntík (jen odhaduju), shrábla asi dvanáct stovek a dala nám víza. Respektive turistickou kartu. Děkala jsem, že jsem skutečně pouze komoušova vnučka a nikoliv novinář. To by asi začala jiná legranda. Na Kubě totiž platí zákaz vstupu pro všechny pisálky bez akreditace. Jak říká české

ministerstvo zahraničí, musíte mít pracovní vízum s magickým kódem D-6. Podle lidí, co ho dostali, to trvá dost dlouho. Když to jde rychle, tak půl roku. Pak už jen detail. Člověk se musí přihlásit ve Středisku mezinárodního tisku v Havaně a nahlásit místo pobytu. Asi, aby měli tajní lehčí práci. Kubánské úřady nicméně sledují zahraniční tisk a neujde jim nikdo, kdo nepíše o Kubě jen krásně. A pokud zjistí, že jste tak drzí, že si dovolíte psát o tom, co jste na Kubě viděli, aniž byste měli oficiální povolení k práci, tak vám příště vízum ani nemusejí dát. No, uvidíme... Ještě tam nejsem ani poprvé, tak na další návštěvu fakt nepomýšlím. Turistická karta je nazelenalý papírek cca velikosti složenky. Souzka Kubánka se nám přísně zahleděla do očí a řekla, že ten papírek NESMÍME (!) ztratit. A to nejen do odletu, ale ani během našeho třítýdenního putování po Kubě. Protože pak by nás nepustili zpátky.

To mě vyděsilo. Já i děda jsme schopni ztratit i věci mnohem větších rozměrů a hodnoty. Děda jednou ztratil gauč, který převážel na vozejku za autem. Já před lety zaplatila v taxíku mobilem (jako skutečně tím přístrojem, protože peněženku už jsem nechala v baru předtím...), a vlastně jsem tak dávno před Apple Pay položila základy pro rozvoj mobilních plateb v Česku. Smiřovala jsem se s tím, že se s dědou budeme muset na Kubě usadit, a to vše kvůli tomu, že jsme zašantročili zelený papírek. V tu chvíli jsem se přistihla, jak přemýšlím, že si nechám kopii té turistické karty vytetovat na předloktí. Á propos, balení a věci s sebou... Nečekáte nikdo, že si děda zabalil kufr sám, že ne?